



Savetodavna komisija za ljudska prava

Building D, Glavni štab UNMIK-a, 10,000 Priština, Kosovo | Email: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 24. март 2010. године

Предмети: Петко Милогорић, бр. 38/08; Милисав Живаљевић, бр. 58/08; Драган Гојковић, бр. 61/08; Данило Чукић, бр. 63/08, и Славко Богићевић, бр. 69/08,

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, 24. марта 2010. године,
уз учешће следећих чланова:
г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег
г. Пола ЛЕМЕНСА
гђе Кристин ЧИНКИН

уз помоћ
г. Рацеша ТАЛВАРА, извршног службеника

Након што је размотрила изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године, о установљењу Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, укључујући већање путем електронских средстава, у складу с правилом 13.2 свог Правилника,

Доноси следеће закључке и препоруке:

I. ЧИЊЕНИЦЕ

1. У току оружаног сукоба на Косову 1999. године, а највише крајем тог сукоба, велики број Срба је напустио своје домове. У огромном броју случајева, њихова имовина је касније бивала оштећена или уништена. У 2004. години, у циљу испоштовања законског петогодишњег рока за подношење грађанских тужби за накнаду штете, приближно 17,000 тужби за накнаду штете било је поднето косовским

судовима против УНМИК-а, КФОР-а, и/или Привремених институција самоуправе на Косову (ПИС).

2. Свих петоро жалилаца су становници Косова који тренутно живе као расељени косовски Срби у Србији.

3. Они су власници непокретне имовине на Косову, где су живели све до избијања сукоба. У страху од сукоба, жалиоци су се преселили у централну Србију и оставили своју имовину закључану. Касније су жалиоци сазнали да је њихова имовина оштећена или уништена у другој половини 1999. године.

4. Сви жалиоци су поднели тужбе надлежним општинским судовима против релевантних општина и ПИС, тражећи накнаду штете причињене њиховој имовини. Њихове тужбе су примљене у општинским судовима у другој половини 2004. године. Од подношења тих тужби, жалиоци нису добили никакава обавештења од судова и ниједно рочиште није било заказано.

5. Жалиоци своје тужбе заснивају на члану 180(1) Закона о облигационим односима (Закон СФРЈ из 1978. године, који важи на основу Уредбе УНМИК 1999/24 и Уредбе 2000/59 о важећим законима на Косову), који у релевантном делу гласи:

“За штету насталу смрћу, телесном повредом или оштећењем, односно уништењем имовине физичког лица услед аката насиља или терора, као и приликом јавних демонстрација и манифестација, одговарају ... органи који су по важећим прописима били дужни да спрече такву штету.”

6. Дана 26. августа 2004. године, директор Одељења правде (ОП) УНМИК послао је допис свим председницима општинских и окружних судова и председнику Врховног суда Косова. Допис гласи:

“Уважени председниче,

Као што Вам је познато, у протеклих неколико месеци, више од 14,000 грађанских тужби за накнаду имовинске штете причињене након уласка НАТО снага на Косово 1999. године поднето је од стране тужитеља српске националности.

Одељење правде је свесно да ће тако огроман прилив предмета створити проблеме судовима, те тренутно испитује како да вам на најбољи начин пружи логистичку подршку која је неопходна за што ефикаснију обраду тужби.

Осим тога, многи подносиоци тужби ће захтевати пратњу како би дошли до судова и само за овај аспект проблема биће потребно значајно планирање и координирање. Одељење правде ће вас ускоро контактирати како би сазнало Ваше предлоге за решавање овог проблема.

Молимо Вас да у међувремену не заказујете ниједан предмет све док заједнички не одлучимо како да на најбољи начин извршимо обраду ових предмета.

Потребно је да помно пратимо стање у вези с овим предметима. Као део тог процеса, већ смо предузели кораке на стварању базе података како би посредством судова евидентирали и пратили напредовање у поступцима по овим тужбама.

Хвала Вам на сарадњи и сталној помоћи у овој ствари.”

7. Дана 15. новембра 2005. године, ОП је позвало судове да почну обраду тужби за накнаду штете коју су починила позната физичка лица и штете која је причињена након октобра 2000. године, с обзиром да у овим предметима нису више постојале “препреке за ефикасну обраду тих предмета”. Овом групом су углавном биле обухваћене тужбе које су проистекле из немира 2004. године, уложене против физичких лица, али не и тужбе које се односе на оружани сукоб 1999. године.

8. Дана 28. септембра 2008. године, директор ОП је обавестио судове да би сада требало да почну да обрађују предмете који нису били заказивани у складу са захтевом ОП од 26. августа 2004. године.

9. Дана 9. децембра 2008, одговорности УНМИК-а у области правосуђа на Косову су престале и мисија Европске уније за владавину права на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након Саопштења Председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (С/ПРСТ/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.

10. Околности појединачних предметних случајева изнете су у додатку овом мишљењу.

II. ЖАЛБЕ

11. У делу у којем су жалбе проглашене прихватљивим, жалиоци у суштини тврде да су општински судови у Пећи и Зубином Потоку обуставили поступке по њиховим тужбеним захтевима за обештећење за уништену имовину и да ти поступци нису завршени у разумном року (члан 6.1 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП)), чиме је повређено и њихово право на делотворан правни лек према члану 13 ЕКЉП.

III. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

12. Жалба г. Милогорића (38/08) уложена је 18. септембра 2008. године и уписана тог истог дана, док су остале предметне жалбе (Живаљевић, 58/08; Гојковић, 61/08; Чукић, 63/08 и Богићевић 69/08) уложене 15. децембра 2008. године и уписане тог истог дана. У поступку пред Комисијом, г. Богићевића (69/09) је у почетку заступао г. Синиша Забуновић, а остале жалиоце је заступала гђица Јасмина Зупањац, обоје правни референти Данског савета за избеглице (ДСИ). Међутим, ДСИ се повукао из поступка пред Комисијом у децембру 2009. године.

13. Комисија је предмет г. Милогорића (38/08) проследила Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС) 23. октобра 2008. године, а 2. децембра 2008. затражила његов коментар у име УНМИК-а на прихватљивост и меритум жалбе, сагласно правилу 30.1(б) Правилника Комисије. СПГС је послао коментаре дописом

који је примљен 18. децембра 2008. године. Комисија је проследила предмете г. Живаљевића (58/08), г. Гојковића (61/08) и г. Чукића (63/08) 28. априла 2009. године, а предмет г. Богићевића (69/08) је прослеђен СПГС-у 5. маја 2009. године. СПГС је доставио коментар УНМИК-а на ове предмете 18. маја 2009. године.

14. Одлуком од 22. маја 2009. године, Комисија је прогласила жалбу г. Милогорића (38/08) делимично прихватљивом, а одлукама од 6. јуна 2009. године, Комисија је остале четири жалбе прогласила делимично прихватљивим.

15. Дана 3. јула 2009. године, СПГС је доставио коментар УНМИК-а на меритум предметних случајева. Дана 17. августа 2009. године, ДСИ је доставио свој одговор у име жалилаца које је заступао.

16. Комисија је 12. марта 2010. године одлучила да жалбе обједини.

IV. ПРАВО

А. Одговорност УНМИК-а и временска надлежност Комисије

17. УНМИК потврђује да је 2004. године организација и администрација правосудног система Косова била под његовом искључивом надлежношћу, али наглашава да је убрзо затим вршење правде пренето са УНМИК-а на Привремене институције самоуправе, сходно мандату УНМИК-а на основу Резолуције Савета безбедности 1244 (1999) да изгради институције у сектору владавине права. Према мишљењу УНМИК-а, ово се мора узети у обзир приликом оцењивања како је УНМИК решавао проблем хиљада поднетих тужби.

18. Сходно томе, Комисија сматра да је релевантно да разматра питање одговорности УНМИК-а у области вршења правде и након преношења одговарајућих надлежности са УНМИК-а на ПИС. Треба одмах на почетку напоменути да, сагласно Уставном оквиру за привремену самоуправу (Уредба УНМИК бр. 2001/9 од 15. маја 2001. године, члан 1.5), судови су били у оквиру ПИС. Међутим, Комисија подсећа да из Уставног оквира, Поглавља 12, произилази да СПГС задржава право да надзире ПИС, њихове званичнике и агенције. Он је био нарочито овлашћен да предузима одговарајуће мере кад год су њихови поступци били у супротности са Уставним оквиром. Будући да је СПГС морао да “надгледа и обезбеђује међународно призната људска права и основне слободе”, укључујући она права и слободе утврђене бројним међународним инструментима за заштиту људских права (члан 3.2), СПГС је имао власт да предузме мере уколико та права буду повређена. Ово само по себи доводи до закључка да је УНМИК и даље био одговоран, из перспективе људских права, за било које чињење или нечињење које се може приписати ПИС (видети ХРАП, случај *Spaxiu*, предмет бр. 02/08, делимично мишљење од 20. марта 2009, ставови 25, 28 и 29). Последње и најзначајније, непосредно деловање органа УНМИК-а, тј. ОП, а не ПИС, спречило је судове да решавају предмете жалилаца.

19. Кад је реч о временској надлежности Комисије */ratione temporis/*, она подсећа да има надлежност над жалбама у којима се наводе повреде људских права које проистичу из чињеница насталих пре 23. априла 2005. године само кад те чињенице доводе до континуираног кршења људских права (члан 2 Уредбе УНМИК бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о установљењу Саветодавне комисије за људска права). У предметним случајевима, Комисија примећује да је кршење почело, како наводи

подносилац представке, дописом ОП од августа 2004. године, којим су обустављени судски поступци. Иако допис као такав не спада у временску надлежност Комисије, његове последице су трајале до 28. септембра 2008. године (видети став 8 изнад), те према томе представља ситуацију која се наставила до тог датума. Слично томе, период који се треба узети у обзир у односу на дужину трајања поступка почиње од дана временске надлежности Комисије, односно од 23. априла 2005. године. Ипак, Комисија ће узети у обзир стање поступка на тај дан (Европски суд за људска права (ЕСЉП), *Фоти и остали против Италије*, пресуда од 10. децембра 1982, *Публикације Суда*, Серија А, бр. 56, стр. 15, ст. 53).

20. Период који разматрамо завршио се 9. децембра 2008. године, кад је одговорност УНМИК-а у области правосуђа на Косову, а самим тим и за решавање предметних случајева, престала (видети став 9 изнад).

Б. Наводна повреда члана 6.1 ЕКЉП

21. Жалиоци у суштини наводе две повреде члана 6.1 ЕКЉП, који у релевантном делу гласи:

“ Приликом утврђивања својих грађанских права и обавеза ... свако има право на правичну ... расправу у разумном временском року ... пред судом ...”

22. Прво, жалиоци се жале да је њихово право на приступ суду повређено јер им је обуставом поступака пред општинским судовима онемогућено да добију решења по својим тужбама за оштећену и/или уништену имовину.

23. Друго, они се жале на дужину трајања поступка пред општинским судовима, с обзиром на чињеницу да њихове тужбе, поднете 2004. године, нису од тада биле разматране, што је кршење њиховог права на судску одлуку у разумном року.

Подносак УНМИК-а

24. На почетку, УНМИК напомиње да случајеви жалилаца спадају у групу грађанских тужби поднесених 2004. године у вези са имовином која је оштећена након доласка НАТО снага на Косово 1999. године. У августу 2004. године, кад је Одељење правде УНМИК било задужено да обезбеди ваљано функционисање правосудног система на Косову, више од 14,000 грађанских тужби било је поднето у периоду од неколико месеци од стране тужитеља српске националности, како би испунили законски рок за подношење тужби. До краја године, било је поднето више од 17,000 таквих тужби. Косовски судови нису били у позицији да ефикасно процесуирају ове тужбе и суочили су се са реалном могућношћу да дође до потпуног застоја судског система.

25. Због тога, у августу 2004. године, ОП тражи од косовских судова да не заказују ове предмете услед недовољне логистичке подршке и због потребе да се изврше одговарајуће безбедносне припреме, укључујући пратњу за подносиоце тужбених захтева и њихове адвокате до 24 различита општинска суда. Било је потребно значајно планирање и организовање да би се обезбедио приступ правди тужитељима из угрожене мањинске заједнице. Да УНМИК није затражио да судови одложе заказивање предмета, судови не само да не би били у стању да брзо реше ове предмете, већ би нормално функционисање судова било нарушено. Према томе, захтев из августа 2004.

године се мора сматрати умесним с обзиром на околности, јер је то био једини начин да се УНМИК избори са овом изузетном ситуацијом.

26. Детаљно анализирајући догађаје који су уследили након дописа ОП од августа 2004. године, УНМИК примећује да је прво израђена стратегија како да ова категорија предмета буде решавана ван судског система, а потом је сматрано да је најбоље да те предмете решава судски систем. За ово је било потребно доношење законских прописа и успостављање додатних институционалних капацитета. Поред тога, УНМИК је разматрао могућност укључивања овог питања у споразум о решењу статуса Косова. У једном тренутку у току преговора о решењу статуса, постојало је мишљење да је финансијска питања боље решавати у директним разговорима. Међутим, средином децембра 2007. године, кад разговори нису успели, постало је јасно да није могуће постићи одговарајући споразум. Тек од тада УНМИК има у виду позивање косовских судова да почну са обрадом тих предмета.

27. Дана 28. септембра 2008. године, након консултација са Судским саветом Косова (ССК), који је задужен за администрацију косовских судова, директор ОП обавештава судове да треба да почну обраду предмета који нису били заказивани за расправу према захтеву ОП из августа 2004. године. Истовремено би УНМИК помогао ССК у пружању било које врсте логистичке подршке која би могла да затреба у обради тих предмета. УНМИК тврди да тада није било јасно кад ће УНМИК пренети своје одговорности у области правосуђа на ЕУЛЕКС. Након што је ЕУЛЕКС преузео пуну оперативну контролу у правосудном сектору, 9. децембра 2008. године, УНМИК више није био у позицији да пружа предвиђену помоћ ССК-у.

28. УНМИК уверава да, у поређењу са државом са добро организованим и успостављеним правосудним системом који има одговорност да решава изненадан прилив великог броја предмета, УНМИК, као привремена управа на Косову, морао је да се стара и за свој мандат, који му је налагао да изгради институције владавине права и да пренесе одређене надлежности у правосудном сектору на локалне институције које је УНМИК успоставио на основу Резолуције Савета безбедности 1244 (1999); након преношења тих надлежности, ПИС су биле дужне да организују локални правосудни систем на одржив начин. Ове чињенице и обавезе морају се узети у обзир приликом процене да ли је дужина трајања поступка разумна. Стандарди који се захтевају од државе не могу бити исти у случају привремене управе која је задужена да изгради институције правосуђа. Након потпуног преноса одговорности у области администрације правосуђа на ПИС у 2005. години, на новим институцијама је била одговорност да реагују, будући да су уз подршку УНМИК-а постале у целости оперативне.

29. УНМИК даље образлаже да је неколико фактора утицало на дужину обуставе поступка: УНМИК је био суочен са значајним логистичким и другим потешкоћама у решавању 17,000 предмета; тужбе су биле поднете у тренутку кад је УНМИК морао да пренесе своје одговорности у области администрације правосуђа на локалне институције; УНМИК је паралелно морао да изграђује те капацитете. Убрзо затим, искрсла је могућност да те тужбе буду разматране на основу договора о решењу статуса, и тек крајем 2007. године постало је јасно да то више није била остварива могућност. Имајући у виду ова образложења, УНМИК тврди да постаје јасно да је он марљиво радио и стално настојао да пронађе најбоље могуће решење за пресуђивање по овим предметима. Не може се УНМИК-у замерати одлагање које је настало у време кад је УНМИК био надлежан за питања правосуђа, јер је оно настало због необичних околности и догађаја везаних за 17,000 тужби за накнаду штете које су поднете 2004. године.

30. На крају, с обзиром на сложеност предмета, УНМИК наглашава да правна ствар о којој је реч у овим предметима укључује важна и сложена питања о бројним тачкама. Стога је јасно да је локално правосуђе морало да буде добро припремљено како би обезбедило да ти предмети буду решени на начин који је у складу са вршењем правде у разумном року.

31. Као закључак, УНМИК наводи да није било повреде члана 6.1 ЕКЈП у предметним случајевима ни по једној основи.

Подносиоци жалилаца

32. Жалиоци сматрају да је одлагањем поступка УНМИК само ставио проблем на страну и да ОП није ништа предузело да проблем реши. Потоње упутство које је ОП дало судовима, позивајући их да прекину обуставу поступка, донето је без икаквих нових мера, законских прописа или подршке судовима. Једини ефекат обуставе и каснијег укидања обуставе поступка био је на штету жалилаца – одлагање од више од четири године, за које време предмети нису могли да буду процесуирани, тужбе за накнаду штете нису могле да буду процењене нити је било могуће досудити евентуалну одштету.

33. Жалиоци тврде и да УНМИК није изнео ниједан доказ да је за тужбе за накнаду штете било потребно донети нове законске прописе у овој области или успоставити додатне институционалне капацитете у правосудном систему Косова. Све тужбе за накнаду штете биле су повезане са законима који су на Косову важили много пре јуна 1999. године. Дакле, судијама нису биле потребне додатне обуке и припреме за решавање ових тужби за накнаду штете. Такође, кад је реч о подршци судовима, у време кад су поднете прве од 17,000 тужби за накнаду штете, већ су постојале четири канцеларије за везу са судовима и једине додатне мере које су биле предузете као одговор на тужбе за накнаду штете односиле су се на достављање тужби судовима, а не на саму обраду предмета.

Оцена Комисије

1. Општа начела

34. Комисија подсећа да гаранције из члана 6.1 ЕКЈП, између осталог, обезбеђују сваком право да тужбу везану за његово/њено грађанско право и обавезе изнесе пред суд или трибунал; овим је обухваћено и “право на суд”, у оквиру којег право приступа, тј. право на покретање поступка у грађанским предметима пред судовима, представља један од аспеката (види ЕСЈП, *Голдер против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1975, *Публикације Суда*, Серија А, бр. 18, стр. 13-18, ст. 28-36).

35. С тим у вези, Комисија напомиње да члан 6.1 ЕКЈП гарантује право приступа судовима за потребе решавања грађанских спорова. ЕСЈП сматра да ово право приступа суду обухвата не само право на покретање поступка већ и право да се од суда добије “решење” спора. Било би илузорно ако би домаћи правни систем једне државе дозвољавао појединцу да покрене грађанску парницу пред судом а да притом не обезбеди да предмет буде решен коначном одлуком у судском поступку. Било би незамисливо да члан 6.1 детаљно описује процедуралне гаранције пружене парничарима – поступак који је правичан, јаван и експедитиван – а да не гарантује странама да ће њихови грађански спорови бити на крају решени (видети, *mutatis*

mutandis, ЕСЈП, *Хорнзби против Грчке*, пресуда од 19. марта 1997, *Извештаји о пресудама и одлукама*, 1997-II, стр. 510-511, ст. 40).

36. Комисија ипак напомиње да ово право није апсолутно, већ да може да подлеже ограничењима; подразумева се да су ова ограничења дозвољена, будући да право приступа самом својом природом тражи регулисање од стране надлежних органа. У том смислу, надлежни органи уживају могућност слободне процене до извесних граница. Ипак, примењена ограничења не смеју да спрече или смање приступ на који појединац има право на начин или у мери да сама суштина тог права буде нарушена. Осим тога, ограничење неће бити сагласно члану 6.1 ЕКЈП ако његова сврха није остваривање легитимног циља и ако не постоји разуман однос сразмерности између примењених средстава и циља којем се тежи (видети ЕСЈП, *Стабингз и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 22. октобра 1996. године, *Извештаји о пресудама и одлукама*, 1996-IV, стр. 1502, ст. 50). Ово посебно важи у случајевима кад су јавни органи и сами стране у поступку (ЕСЈП, *Аћимовић против Хрватске*, бр. 61237/00, пресуда од 9. јануара 2003, *ЕКЈП*, 2003-XI, ст. 30).

37. Кад је реч о дужини поступка, Комисија подсећа да ЕКЈП ставља државама у дужност да организују свој правни систем тако да омогуће судовима да се придржавају захтева из члана 6.1, укључујући суђење у “разумном временском року”. Ипак, привремено необављање заосталих судских послова не повлачи за собом одговорност тих органа уколико предузму одговарајуће поправне мере уз потребну ажурност. (видети ЕСЈП, *Памел против Немачке* и *Пробстмајер против Немачке*, пресуде од 1. јула 1997, *Извештаји о пресудама и одлукама*, 1997-IV, стр. 1112, ст. 69 односно стр. 1138, ст. 64).

2. Примена опитих начела на предметни случај

а. У погледу права на приступ суду

38. Комисија констатује да жалиоци у предметном случају, сходно релевантним законима, уживају могућност покретања правног поступка у својим предметима. Они су ову могућност искористили подношењем тужби општинским судовима против неколико органа власти за накнаду штете причињене њиховој имовини.

39. Међутим, грађански предмети жалилаца били су, у самом тренутку подношења тужби, упућени на обуставу због захтева ОП од 26. августа 2004. године. Сходно томе, ниједан поступак није покренут нити одржан по овим тужбама. Надлежни судови нису донели ниједну одлуку у вези са обуставом поступка по тужбама жалилаца. Преосталих 17,000 предмета наишло је на исту непроходност. У најбољем случају, тужитељима је била уручена копија дописа ОП из 2004. године. Значи да је право жалилаца на приступ суду било спречено због иницијативе која је директно покренута од стране органа УНМИК-а. Ова ситуација је окончана 28. септембра 2008. године, кад је ОП позвало судове да процесуирају предметне случајеве.

40. Изгледа да се УНМИК, суочен са цунамијем тужби за накнаду штете у периоду од само пар месеци, определио да привремено спречи свако поступање по овим тужбама. Комисија сматра да се на почетку, све док је намера била да то траје веома ограничени временски период, ова мера могла сматрати разумном, имајући на уму предвиђено даље деловање УНМИК-а, како је изнето у допису ОП из 2004. године, тј. пружање неопходне логистичке подршке и стварање базе података за евидентирање и праћење напретка оствареног у судовима у вези са овим тужбама.

41. Комисија, како јој дужност налаже, указује на околности које је УНМИК изложио у вези са приливом 17,000 предмета. УНМИК с правом истиче да је било потребно значајно планирање и организовање како би се обезбедио приступ правди онима које је УНМИК уважио као “тужитеље из угрожене мањинске заједнице”. Ово се мора сматрати легитимним циљем због којег се УНМИК умешао у ову ствар. Комисија подсећа да ситуација, у којој је значајан број тужби за потраживање велике своте новца поднесен против једне државе, може да захтева извесно додатно регулисање од стране те државе и да тада држава има право на изванредан степен слободне процене. Међутим, предузете мере морају и даље да буду сагласне члану 6.1 ЕКЉП (видети ЕСЉП, *Кутућ против Хрватске*, бр. 48778/99, пресуда од 1. марта 2002, ЕСЉП, 2002-II, ст. 31).

42. У овом случају ограничење – заправо потпуно ускраћивање приступа суду појединцима који су поднели ову врсту тужбе суду – је трајало четири године. УНМИК тврди да је у почетку тражио начине за решавање предмета ван судског система, али је затим увидео да је најбоље да такве предмете решавају судови. Иако је УНМИК признао потребу за доношењем нових законских прописа и за успостављањем додатних институционалних капацитета, заправо ниједан нови законски пропис за регулисање ове ствари није усвојен, и није јасно који су кораци, ако јесу, предузети у области изградње капацитета а да су се односили на ово питање, будући да УНМИК није указао ни на један покушај реорганизације система. У ствари, УНМИК се више надао да ће та гомила тужби нестати након преговора о статусу Косова. Иако је надање у плононосан исход релевантних политичких преговора сигурно било разумљиво, барем на неко време, након неуспеха таквог споразума спорно питање је требало да буде ревитализовано као хитно питање. Укратко, за четири године, није предузета ниједна радња за решавање проблема. Нису изнети аргументи нити је показано да су судови били спремни да реше ове предмете до септембра 2008. године, два и по месеца пре преноса надлежности у области правосуђа са УНМИК-а на ЕУЛЕКС, кад је ОП саветовало судове да почну обраду предмета, обустављених интервенцијом тог Одељења у августу 2004. године, и понудило сваку врсту логистичке подршке која би им могла затребати.

43. Комисија налази да УНМИК није успео да успостави разуман однос сразмерности између употребљених средстава и циља који је желео да оствари. Четири године неизвесности, коју су жалиоци трпели због незнања да ли ће и кад ће њихови предмети бити обрађени, појачано је чињеницом да допис од августа 2004. године није садржао никакав временски оквир према којем би се реално могло предвидети кад ће судови почети са обрадом предмета, уколико уопште почну. Како је већ напоменуто, ниједан нови законски пропис није био усвојен у међувремену, нити су били обезбеђени механизми пружања помоћи судовима како би жалиоцима било омогућено да њихове тужбе буду решене. У суштини, уместо да обезбеди приступ правди тужитељима из угрожене мањинске заједнице, УНМИК им је у ствари ускратио приступ.

44. Комисија уочава аргумент УНМИК-а да стандарди који се траже од једне државе не могу бити исти у случају привремене управе чији је задатак да изгради правосудне институције. Комисија не може да се сложи са овим образложењем. Истина је да се привремени карактер УНМИК-а и потешкоће које су с тим повезане морају узети у обзир у односу на бројне ситуације, али ни под којим околностима се ови елементи могу узети као изговор за умањење стандарда поштовања људских права, који су прописно уврштени у мандат УНМИК-а.

45. Комисија подсећа да је ЕСЈП, у случајевима *Кутић* (претходно навођен), *Мултиплекс* (ЕСЈП, *Мултиплекс против Хрватске*, бр. 58112/00, пресуда од 10. јула 2003. године) и *Аћимовић* (претходно навођен) пронашао повреду права жалилаца на приступ суду према члану 6.1 ЕКЈП у томе што је судско решавање њихових тужби било онемогућено за дужи временски период као резултат законодавне интервенције.

46. Сходно томе, Комисија налази да чињеница да је жалиоцима дужи временски период било онемогућено да њихове тужбе буду решене пред судовима, као последица мешања ОП, представља повреду члана 6.1 ЕКЈП.

b. У погледу дужине поступка

47. Кад је реч о дужини поступка, Комисија је већ узела у обзир овај аспект приликом претходног разматрања права жалилаца на приступ суду. С обзиром на њене закључке о тој тачки, она налази да се на питање трајања поступка мора гледати као на саставни део питања приступа суду (видети ЕСЈП, *Кутић против Хрватске*, претходно навођен, ст. 34-35).

48. Комисија, дакле, сматра да није потребно да издвојено испитује питање дужине трајања поступка.

В. Наводна повреда члана 13 ЕКЈП

49. Комисија сматра да се жалбе према члану 13 ЕКЈП (право на делотворан правни лек) у суштини односе на она иста питања која су размотрена према члану 6.1. У таквим околностима, Комисија налази да ниједно издвојено питање не произилази на основу члана 13 ЕКЈП.

V. ПРЕПОРУКЕ

50. У светлу закључака Комисије у овом случају, Комисија је мишљења да је изврстан облик одштете неопходан.

51. Било би нормално да УНМИК предузме одговарајуће мере како би ставио тачку на установљено кршење права и да колико је то могуће санира последице. Међутим, како је Комисија претходно изнела, одговорност УНМИК-а у области правосуђа на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, кад је ЕУЛЕКС преузео пуну оперативну контролу у области владавине права (став 9). УНМИК дакле више није у позицији да предузима мере које би имале непосредан утицај на поступке који се воде пред општинским судовима.

52. Комисија сматра да овакво чињенично стање не ослобађа УНМИК његове обавезе да исправи последице повреде права, за које је он одговоран, у мери у којој је то могуће. У складу са судском праксом ЕСЈП у вези са смањеном надлежношћу државе, Комисија је мишљења да УНМИК мора да настоји да, свим дипломатским средствима које има на располагању у односу на косовске органе, добије уверавања да ће предмети које су жалиоци поднели бити прописно обрађени (упоредити ЕСЈП (Велико веће), *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, ЕКЈП, 2004-VII, ст. 333; ЕСЈП, *Ал-Садон и Мфудхи против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, ст. 171).

53. Комисија надаље сматра да УНМИК треба да додели адекватну накнаду сваком жалиоцу за нематеријану штету претрпљену као резултат продужене обуставе поступака који су покренути по њиховим тужбама.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. НАЛАЗИ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО ПОВРЕДЕ ЧЛАНА 6.1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ НЕМОГУЋНОСТИ ЖАЛИЛАЦА ДА ЊИХОВЕ ТУЖБЕ БУДУ РЕШЕНЕ ОД СТРАНЕ СУДОВА;
2. НАЛАЗИ ДА НИЈЕ ПОТРЕБНО ИСПИТИВАТИ ЖАЛБЕ НА ОСНОВУ ЧЛАНА 6.1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ ДУЖИНЕ ТРАЈАЊА ПОСТУПКА;
3. НАЛАЗИ ДА НИЈЕ ПОТРЕБНО ИСПИТИВАТИ ЖАЛБЕ НА ОСНОВУ ЧЛАНА 13 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;
4. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК ПРЕДУЗМЕ СЛЕДЕЋЕ МЕРЕ:
 - а. ПОЗОВЕ НАДЛЕЖНЕ ОРГАНЕ НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОБЕЗБЕДИЛИ ДА ПРЕДМЕТИ ЖАЛИЛАЦА БУДУ РЕШЕНИ БЕЗ ДАЉЕГ ОДЛАГАЊА;
 - б. ДОДЕЛИ ОДГОВАРАЈУЋУ НАКНАДУ СВАКОМ ОД ЖАЛИЛАЦА ЗА НЕМАТЕРИЈАЛНУ ШТЕТУ;
 - в. ПРЕДУЗМЕ ХИТНЕ И ДЕЛОТВОРНЕ МЕРЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦЕ И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ДОГАЂАЈА У ОВОМ СЛУЧАЈУ.

Раџеш ТАЛВАР
извршни службеник

Марек НОВИЦКИ
председавајући

Додатак

Предмет бр. 38/08, Петко Милогорић

1. Жалилац је становник Косова који тренутно као расељено лице живи у Србији.
2. Он је власник куће и некретнине у општини Пећ, где је живео до избијања сукоба на Косову. Дана 15. јуна 1999. године, у страху од сукоба, жалилац заједно са својом породицом одлази у ужу Србију, оставивши имовину закључану. Касније су жалиоца његови суседи обавестили да му је имовина опљачкана и разрушена у другој половини 1999. године.
3. Дана 13. децембра 2004. године, жалилац је уложио тужбу за накнаду штете Општинском суду у Пећи против Општине Пећ и ПИС, у којој тражи накнаду за уништену имовину. Жалилац је у тужбеном захтеву затражио 197,154 евра на име накнаде штете.
4. Од подношења тужбе 2004. године, жалилац није добио никакву информацију од суда и ниједно рочиште није било заказано. Дана 13. јуна 2008. године, жалилац је упутио ургенцију председнику Општинског суда за покретање судског поступка. На овај захтев није одговорено.

Предмет бр. 58/08, Милисав Жавалевић

5. Жалилац је становник Косова који тренутно живи као расељено лице у Србији.
6. Он је власник стана у Пећи, где је живео до избијања сукоба на Косову. У току 1999. године, у страху од сукоба, жалилац се са породицом преселио у централну Србију, а стан оставио закључан. Жалиоца су 2000. године његови суседи обавестили да му је имовина опљачкана и разрушена у другој половини 1999. године.
7. Дана 13. децембра 2004. године, жалилац је уложио тужбу за накнаду штете Општинском суду у Пећи против Општине Пећ и ПИС, којом тражи накнаду за уништену имовину. У свом тужбеном захтеву жалилац захтева 50,000 евра за накнаду штете.
8. Од подношења тужбе у 2004. години, жалилац није добио никакву информацију од Општинског суда и ниједно рочиште није било заказано.

Предмет бр. 61/08, Драган Гојковић

9. Жалилац је становник Косова који тренутно живи као расељено лице у Србији.
10. Он је власник две куће и помоћне зграде које се налазе у општини Пећ, где је живео до избијања сукоба на Косову. У току 1999. године, из страха од сукоба, жалилац се с породицом преселио у централну Србију и оставио имовину закључану. Жалиоца су 2000. године његови суседи обавестили да му је имовина опустошена и разрушена у другој половини 1999. године.
11. Жалилац је поднео тужбу за накнаду штете Општинском суду у Пећи против Општине Пећ и ПИС, којом тражи накнаду за уништену имовину. Тужба је уписана у

Општинском суду 13. децембра 2004. године. У свом тужбеном захтеву жалилац тражи 200,000 евра за накнаду штете.

12. Од подношења тужбе 2004. године, жалилац није добио никакву информацију од Општинског суда нити је иједно рочиште било заказано. Дана 9. септембра 2008. године, жалилац је упутио ургенцију председнику Општинског суда за покретање судског поступка. Није било одговора на овај захтев.

Предмет бр. 63/08, Данило Чукић

13. Жалилац је становник Косова који тренутно живи као расељено лице у Србији.

14. Он је власник две куће и штале у општини Зубин Поток, где је живео до избијања сукоба на Косову. У току 1999, из страха од сукоба, жалилац је са породицом отишао у ужу Србију и оставио имовину закључану. Жалиоца су 2000. године његови суседи обавестили да му је имовина разрушена у другој половини 1999. године.

15. Жалилац је поднео тужбу за накнаду штете Општинском суду у Зубином Потоку против Општине Зубин Поток, ПИС, УНМИК и КФОР, којом тражи накнаду за уништenu имовину. Тужба је уписана у Општинском суду 17. септембра 2004. године. У свом тужбеном захтеву жалилац тражи 77,000 евра на име накнаде штете.

16. Од подношења тужбе у 2004. години, жалилац није добио никакву информацију од Општинског суда и ниједно рочиште није било заказано. Жалилац је 8. септембра 2008. године упутио ургенцију председнику Општинског суда за покретање судског поступка. Није било одговора на овај захтев.

Предмет бр. 69/08, Славко Богићевић

17. Жалилац је становник Косова који тренутно живи као расељено лице у Србији.

18. Жалилац је власник куће (наслеђене од његовог покојног оца на основу оставинске одлуке бр. 1938/07 Општинског суда у Лесковцу /Србија/ од 29. јануара 2008. године) у општини Пећ, где је живео до избијања сукоба на Косову. У току 1999. године, из страха од сукоба, жалилац је с породицом отишао у централну Србију и оставио имовину закључану. Жалиоца су, 2003. године, суседи обавестили да му је кућа уништена.

19. Жалилац је поднео тужбу за накнаду штете Општинском суду у Пећи против Општине Пећ и ПИС, којом тражи накнаду за уништenu имовину. Тужба је уписана у Општинском суду 24. септембра 2004. године. У свом тужбеном захтеву жалилац тражи 218,000 евра за накнаду штете.

20. Од подношења тужбе у 2004. години, жалилац није добио никакву информацију од Општинског суда и ниједно рочиште није било заказано.